

OMAGIU

PROFESORULUI

ȘTEFAN MINOVICI

CU PRILEJUL DECERNĂRII TITLULUI

„DOCTOR HONORIS CAUSA“

1932

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE FARMACIE

OMAGIU

PROFESORULUI

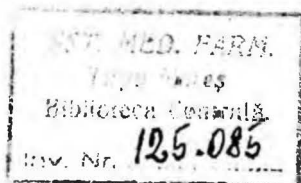
ȘTEFAN MINOVICI

CU PRILEJUL DECERNĂRII TITLULUI

„DOCTOR HONORIS CAUSA“

1932

28 MAY 2004

12924

CUVÂNTAREA

DOMNULUI PROFESOR DR. I. VINTILESCU

DECANUL FACULTĂȚII DE FARMACIE

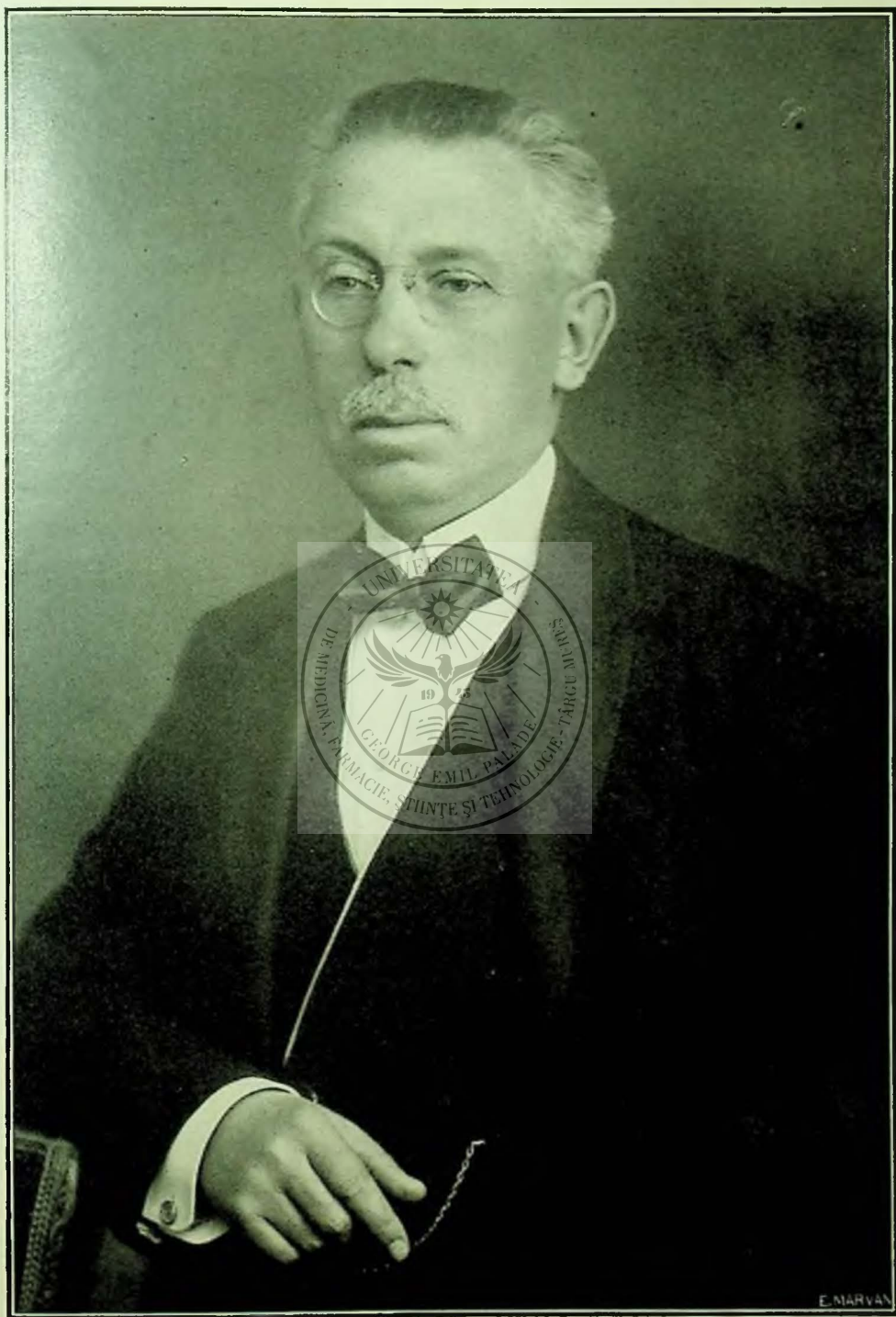
Doamnelor și Domnilor,

Facultatea de farmacie își îndeplinește o veche dorință și o datorie de recunoștință luând hotărârea de a decerne D-lui Profesor Ștefan Minovici titlul de «*Doctor honoris causa*» în semn de amintire nepieritoare pentru înființarea acestei Facultăți și ca Omagiu pentru activitatea neîntreruptă ce a depus în Invățământul farmaceutic și în domeniul științelor farmaceutice în general.

V'am invitat la această ședință pentru a vă împărtăși sentimentele înalte pe care Facultatea noastră le păstrează D-lui Profesor Ștefan Minovici și pentru a vă arăta tendințele învățământului nostru drept rezultat al activității Domniei-Sale.

Primul meu cuvânt se adresează Domniilor-Voastre, mulțumindu-vă pentru atențiunea binevoitoare ce ne arătați, participând la această ședință festivă; mulțumim D-lui Rector al Universității,

Această festivitate a avut loc în ziua de 28 Februarie 1932 în localul Universității la care au asistat D-nul Prof. Kirițescu reprezentantul Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor, Profesori Universitari, farmaciști, studenți și un numeros public.

Prof. Dr. ȘTEFAN MINOVICI

CUVÂNTAREA

DOMNULUI PROFESOR DR. I. VINTILESCU

DECANUL FACULTĂȚII DE FARMACIE

Doamnelor și Domnilor,

Facultatea de farmacie își îndeplinește o veche dorință și o datorie de recunoștință luând hotărârea de a decerne D-lui Profesor Ștefan Minovici titlul de «*Doctor honoris causa*» în semn de amintire nepieritoare pentru înființarea acestei Facultăți și ca Omagiu pentru activitatea neîntreruptă ce a depus în Invățământul farmaceutic și în domeniul științelor farmaceutice în general.

V'am invitat la această ședință pentru a vă împărtăși sentimentele înalte pe care Facultatea noastră le păstrează D-lui Profesor Ștefan Minovici și pentru a vă arăta tendințele învățământului nostru drept rezultat al activității Domniei-Sale.

Primul meu cuvânt se adresează Domniilor-Voastre, mulțumindu-vă pentru atențiunea binevoitoare ce ne arătați, participând la această ședință festivă; mulțumim D-lui Rector al Universității,

Această festivitate a avut loc în ziua de 28 Februarie 1932 în localul Universității la care au asistat D-nul Prof. Kirițescu reprezentantul Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor, Profesori Universitari, farmaciști, studenți și un numeros public.

D-1 Prim-Ministru N. Iorga, care, lipsind din Capitală, ne adresează următoarea scrisoare cu care ne face cinste:

Domnule Decan,

Neputând fi personal de față la sărbătorirea unui iubit coleg, a cărui operă înseamnă devotate silinți de o viață, vă rog a-i arăta cât prețuesc lungă și spornică lui activitate.

Primiți, vă rog Domnule Decan, asigurarea celor mai bune sentimente.

N. Iorga

Doamnelor și Domnilor,

Pentru conferirea titlului de Doctor, Facultatea obligă pe candidat să susțină o teză și să-și arate activitatea.

Pentru titlul de *Doctor honoris causa*, rolurile se schimbă și Facultatea este aceia care, la rândul său, trebuie să-și susțină motivele pentru care oferă acest omagiu.

Deaceea vă rog să-mi permiteți a mă adresa D-lui Profesor Minovici pentru susținerea tezei Facultății.

Scumpe Maestre,

Motivarea hotărârii Facultății se bazează pe însăși activitatea Domniei-Voastre și sunt fericit că această plăcută sarcină îmi revine mie, care, ca elev și colaborator, am fost martor al acestei activități. Simt însă nevoia de a face apel mai dinainte la toată indulgența, fiindcă sunt convins că, chiar cu riscul de a atinge modestia Domniei-Voastre, nu voi putea pune în adevărata sa lumină rodnică activitate ce ați depus timp de 35 de ani și prin care ați creiat o epocă nouă în istoria învățământului farmaceutic din țara noastră.

În expunerea mea, voi reaminti starea învățământului farmaceutic din România înainte de 1897, dată la care a avut fericirea să-i deveniți Profesor, și voi arăta ce a devenit apoi prin activitatea Domniei-Vostre și prin impulsul ce i-ați dat. În fine, trecând astfel în revistă evoluția acestui învățământ, vom privi un moment starea sa prezentă, urmare firească a îndrumărilor ce i-ați dat.

Scumpe Maestre,

Cunoașteți mai bine decât noi evoluția învățământului nostru farmaceutic, înființat odată cu cel medical de către *Carol Davila*.

Iau totuși libertatea de a scoate din umbra trecutului câteva fapte demne de atenția noastră, referitoare la începuturile acestui învățământ și la modul cum a fost conceput de *Davila*, căci acest mare fiu adoptiv al României a avut concepții bine precizate cu privire la învățământul farmaceutic dar care, în biografiile făcute exclusiv de medici, se pierd în masa enormă de înfăptuiri pe terenul medical.

Davila, sosit în țară în anul 1853, Martie 13, ia conducerea spitalului oștirea și înainte de a se ocupa de vre-o școală, el organizează o Farmacie a Spitalului⁽¹⁾. După doi ani, în 1855, înființează Școala de mică chirurgie; în 1856, înființează și învățământul farmaceutic și împreună cu *Hoffman*, directorul grădinelor publice ale statului, face studiile și planurile pentru așezarea grădinei botanice și încredințează acestuia erborizația cu elevii, iar într'un raport al său arată nevoia înființării acestei grădini pentru instruirea elevilor și pentru cultivarea plantelor medicinale cu care să se aprovizioneze farmaciile.

(1) *Dr. D. Grecescu*. Schițare din viața și activitatea Generalului Doctor Carol Davila. București. 1903.

Abia în 1857 apare regulamentul Școalei sale pe care o numește *nu numai Școală de medicină, ci Școala națională de medicină și farmacie.*

Programa de studii a acestei școale este oglinda concepțiilor lui *Davila*. Astfel, pentru farmaciști, în această programă, pe lângă acele materii care erau continuarea studiilor liceale, limba latină, limba franceză, etc., — căci elevii erau primiți cu patru clase de liceu, — pe lângă acele științe naturale și fizico-chimice, pe lângă Farmacologie și Farmacognosie, Toxicologie, erborizație etc., *Davila* mai prevede «*Exerciții de chimie asupra falsificației alimentelor și medicamentelor* și în fine, fapt surprinzător, prevede în program și *Chimia agricolă și industrială*».

Vă veți întreba de sigur, ca și mine, care motive să fi determinat pe *Davila* să conceapă astfel învățământul nostru farmaceutic?

Davila a venit ca medic în țara noastră, dar înainte de a începe studiile medicale el începuse Farmacia și făcuse deci acel stagiul de practică farmaceutică. Numai acela care a făcut acest stagiul de practică farmaceutică, de cel puțin trei ani pe acele vremuri, își poate da mai bine seama de influența considerabilă pe care o are asupra unui spirit pătrunzător. Acest stagiul a influențat, fără îndoială, aplicațiile lui *Davila* către chimie ca și concepțiile viitoare, intențiile și îndrumările pe care el a voit delă început să le dea învățământului nostru, iar acel medicament popular în țara noastră «*picăturile lui Davila*» apar ca o reminiscență pioasă a acestui stagiul de practică a lui *Davila*.

Prin acele «*exerciții de chimie asupra falsificației alimentelor și medicamentelor*» și prin aceea «*chimie agricolă și industrială*» prevăzute în program, *Davila* voia să formeze aci chimiștii români și prin Farmacie a voit să vadă în țară românească nașterea diverselor industrii.

Acestea însă se petreceau acum 70 de ani, la 1862, iar acel prim program a lui *Davila* apare azi, în starea înfloritoare a facultăților noastre de științe, ca o poveste a trecutului îndepărtat.

Davila desigur că nu putea concepe altfel acest învățământ, el care a trăit în epoca cea mai glorioasă a Farmacii, el care fu contemporanul Farmaciștilor *Courtois* descoperitorul iodului, al farmacistului *Ballard* descoperitorul bromului, al farmaciștilor *Pelletier* și *Caventou* descoperitorii chininei, al farmaciștilor deveniți profesori de chimie *Dumas*, *Liebig*, *Davy*, *Würtz* și atâția alți iluștri naturaliști și chimiști cari din visurile alchimiei făcură să nască chimia modernă.

Este dureros pentru țara noastră că nu s'a persistat în concepțiile lui *Davila* căci s'ar fi dat puțința învățământului farmaceutic și farmaciștilor să aducă țării noastre serviciile pe care Farmacia le-a adus în alte țări, unde marile industrii de azi au fost la origină modeste farmacii.

În această privință cred folositor să reamintesc cuvintele lui *Dumas*, fost farmacist la Geneva și apoi profesor de chimie la Sorbona și la Facultatea de Medicină din Paris, cuvinte pe care le spunea în elogiul pe care îl făcea lui *Ballard* la Institutul Franței unde fuseseră colegi.

«Științele farmaceutice sunt cea mai bună școală pentru un spirit pătrunzător. Ele se ocupă cu studiul produselor ce provin din minerale, din plante și animale. Ele ne învață să privim deaproape rezultatele acțiunii lor reciproce și a pune în serviciul apărării vieții omului toate mijloacele de care dispunem. Farmacia este aceia care a opus secolele dearândul spiritul său practic speculațiunilor științifice; ea a împrăștiat visurile alchimiei, a prezidat la nașterea chimiei moderne și a dat impulsul atâtor științe. Cele mai modeste laboratoare ale sale sunt adeseori

marlorii unor meditații solitare și fecunde asupra legilor naturii și decăderea sa nu ar fi decât în detrimentul științei și al țării».

Reamintesc aceste concepții *Scumpe Maestre*, fiindcă ele au călăuzit și activitatea Domniei-Voastre, și le-ați manifestat în diverse publicații. Dar dacă ele au prezidat la înființarea învățământului nostru, urmașii imediați ai lui *Davila* le-au dat uitării.

II

În 1869, Învățământul medical devine Facultate de medicină iar învățământul farmaceutic o anexă a acestei Facultăți, cu titlul de *Școală superioară de farmacie*. Dela această dată și până la 1897, timp de aproape 30 de ani, învățământul nostru a îndurat o vitregie pe care nu o merita, iar interesul pe care sora mai mare, medicina, i-l purta, s'a mărginit la un moment dat mai mult la importanța diurnei pe care o încasa Decanul Facultății de medicină de atunci care era de drept directorul școlii.

La o singură epocă s'a mai îndreptat o privire binevoitoare către acest învățământ, la 1893, când Doctorul *Felix*, demn succesor al lui *Davila*, prin legea sanitară de atunci, înființează o *Catedră de chimia și analiza alimentelor și băuturilor*. Aceasta, după cum spune articolul din lege, «pentru ca farmaciștii din toate comunele să poată servi ca experți în materie de falsificație a alimentelor și băuturilor».

Era o ridicare în rang a acelor *Exerciții de chimie asupra falsificării alimentelor și medicamentelor* înscrise în program de *Davila*.

Regăsim cu această ocazie acea dorință a lui *Davila* de a forma chimiștii români prin învățământul farmaceutic, — și Doctorul *Felix* reflectează concepțiile lui *Davila*, prin cuvintele următoare, pe care

le spunea la cursul său de igienă, urmat în comun de studenții farmaciști și mediciști și al cărui auditor am fost eu însu-mi: *«Facultățile noastre predau elevilor fie științe naturale, fie științe fizico-chimice ori pur medicale. Intr'un singur învățământ însă găsim reunite la un loc toate aceste științe, — în învățământul farmaceutic și numai aci. Farmacistul învață astfel ce sunt medicamentele, alimentele și otrăvurile, adică substanțele de care omul se servește pentru întreținerea vieții și menținerea sănătății și pe care chimistul le întâlnește în analizele sale și prin acest învățământ dorim să formăm chimiștii noștri sanitari».*

Cu toate acestea nici un alt ajutor nu se dà acestui învățământ. Școala a fost complet neglijată și luptă cu mizeria în care era forțată să trăiască.

În 1897, succedând Profesorului *Radian*, ați ocupat catedra de Chimie analitică de la acea școală superioară de Farmacie, în urma unui concurs cum azi nu se mai vede, cu trei probe scrise, de chimie generală, chimie organică și chimie analitică; trei probe orale, de chimie generală, de analiză cantitativă și de analiză organică; din patru probe practice, — o analiză calitativă pe cale uscată, alta pe cale umedă, o a treia de analiză minerală cantitativă și a patra de analiză organică elementară!

Este surprinzător faptul că pe vremea aceea se cereau atâtea probe scrise, practice și orale — zece în total — pentru acea școală de Farmacie, pe când, pentru a deveni Profesor la Facultatea de științe se cereau, la aceeași epocă, numai trei probe, două orale și una practică.

Era oare importanța extraordinară a acestei școle în învăță-

mântul nostru, ceea ce nu apare, era importanța chimiei analitice mai mare decât a celorlalte științe, ori era vre o intenție de a sugruma un candidat?!. Domnia-Voastră care ați suportat acea grea încercare, puteți singur judeca rigurozitatea examenului ce ați depus.

IV

Pe ziua de 1 Februarie 1897 ați fost numit Profesor. Erați venit de curând în țară și, dată fiind activitatea ce ați desfășurat ulterior, ne putem imagina ușor de ce sentimente erați animat, ce dor de muncă pentru învățământ și pentru progresul științific vă însufleția.

V'ați isbit dela început de un contrast dureros.

Descindeați din Laboratorul marelui *Emil Fischer* din Berlin, unde luaseți Doctoratul în chimie, în șopronul din Str. Scaune, unde se afla o imagine de Laborator, Laboratorul de Chimie analitică, anexat și el Institutului de chimie al Ministerului de Interne, dirijat de D-rul *Bernad*.

Situația era de sigur insuportabilă căci lucrările practice ale studenților, care constituiau primul punct al programului Dvs., erau imposibile.

Ați fost nevoit să începeți o muncă nouă, o cheltuială de energie care putea fi întrebuințată mai cu folos, ați cerșit chiar la autorități, concursul necesar pentru a avea un laborator. V'ați mutat în Str. Brezoianu, împreună cu alte laboratoare dar tot în niște remize amenajate. Ați reușit apoi să închiriați un local mai convenabil și v'ați mutat în Str. Sf. Spiridon unde eu însu-mi am făcut lucrările practice de chimie analitică, dar ați fost deplasat și

de aci în Str. Apollon, actuala *Str. Hayden*, în fosta sală de disecție a Facultății de medicină și în vecinătatea Institutului de Chimie; dar iarăși în curând v'ați mutat într'unul din pavilioanele școalei veterinare și în fine v'ați mutat în B-dul Carol 32 în localul unei școale primare, unde se află și azi.

Se pare că o fatalitate vă împiedica să lucrați! Dacă Maestrul Vostru *Emil Fischer* ar fi cunoscut de aproape aceste reînstalări de laborator, cinci la număr, în timp de mai puțin de zece ani, dânsul cunoscând dorința Dvs. de a lucra, ar fi calificat fără îndoială de eroică această stăruință, căci este de sigur eroic a lucra, totuși, în astfel de condițiuni.

Dar se vede că aceasta este ursita realizatorilor în țara noastră și a Domniei-Voastre în special, căci chiar în prezent depuneți o energie incomparabilă pentru a săvârși clădirea *Institutului Chimic Universitar*, prin care nu faceți decât să aduceți servicii țării și totuși vă loviți de imposibilități.

Nu știu ce explicații și-ar putea da un străin, om de știință, asupra acestei situații din țara noastră; noi ne mărginim a pune aceste imposibilități pe seama greutăților pe care le are Statul, dar un fapt apare incontestabil din toate sbuciumările noastre și pe care Domnia-Voastră l-ați pus în evidență prin persistența nestrămutată și anume: dorința de a forma un învățământ științific temeinic, pentru a fi folositor țării, afirmând cu toată tăria că ori ce cheltuială, ori cât de mare și în vremuri oricât de grele, făcută pentru învățământ, constituie cel mai bun și cel mai productiv plasament pentru un Stat.

V

Scumpe Maestre,

Cu înființarea lucrărilor practice de chimie analitică și aplicarea lor metodică ați pus bazele științifice ale învățământului nostru farmaceutic. Aceste lucrări practice de chimie analitică constituiesc și azi baza acestui învățământ, căci mai toate științele farmaceutice sunt o întinsă aplicare a chimiei analitice cu diverse variante.

Fără a da răgaz timpului, ați început imediat și ați stăruit din toate puterile să refaceți regulamentul și programul acestui învățământ, căci așa cum erau întocmite nu mai corespundeau ritmului vremii și erau chiar o piedică pentru propășirea școlii.

Ați încorporat acea veche școală în Facultatea de Medicină.

Continuând organizarea învățământului, Domnia-Voastră ați reînființat conferințe și lucrări practice de toxicologie; Domnia-Voastră ați înființat conferințe și lucrări practice de chimie biologică, iar mai târziu ați putut să le prevedeați în bugetul Statului. În același timp, ați cheltuit și muncă și avere pentru a tipări și a pune la dispoziția studenților manuale de chimie, de analiza calitativă, de analiza cantitativă, de chimie toxicologică, de chimie biologică.

Ați introdus *doctoratul în farmacie* și ați format un număr însemnat de doctori. Tezele de doctorat, ale elevilor domniei voastre, cu subiecte de chimie aplicată la igienă, la analiza minerală, la sinteza organică, la biologie și publicate în revistele străine, nu pot fi considerate mai prejos de lucrările similare din străinătate.

Cu toată vitregia vremurilor în care ați lucrat — la care nu mă pot abține să adaug și invidia unor oameni — ați continuat lucrul cu tenacitate. Ați chemat la viața științifică farmaciștii români; ați înființat o *Asociație științifică a farmaciștilor din România* și ați condus Buletinul științific al acestei Asociații și ați dat prin aceasta un impuls considerabil propășirii științelor farmaceutice în România. Ați continuat apoi ani îndelungați cu publicarea *Buletinului de chimie aplicată* la care colaboram toți acei cari ne împărtășam din elanul activității Domniei-Voastre și în același Laborator de chimie analitică ați constituit, în fine, cu acei ce v'au înțeles, cu farmaciști și chimiști, în 1919, *Societatea de chimie din România*, împreună cu *Buletinul de chimie al acestei Societăți*, Societate, care azi e un organism oficial al țării și ocupă cu demnitate un loc de cinste în concertul Societăților similare streine în marea Uniune internațională a chimiei și în mișcarea științifică mondială spre profitul moral al României.

În numele acestei Societăți de chimie ați invitat chimiștii streini în țara noastră și s'au întrunit la București în 1925 în *Conferința internațională*, cu care ocazie țara noastră a câștigat stima savanților cari ne-au vizitat.

Dacă aruncați o privire retrospectivă, vă veți întreba cu noi, cum a fost cu putință să se desfășoare această activitate în condițiuni atât de grele și într'un laborator fantomă, neconținut pe cale de a se muta. Explicația nu o găsim decât în acel suflet pe care l'ați pus în tot ceia ce ați întreprins, suflet zidit pe un idealism pur din care radiau numai bunătatea, corectitudinea și activitatea, cu puternica convingere că numai cu aceste calități se pot învinge ori ce greutăți și că numai pe ele se poate întemeia o școală.

VI

Imi veți permite, *Scumpe Maestre*, să opresc câte-va momente amintirile asupra unora dintre aceste înfăptuiri, care nu pot fi trecute cu vederea ci, din contră, trebuiesc scoase cât mai mult în relief, căci constituiesc afirmările ce ați dat existenței științifice a Farmaciei.

Ați aplicat pe o scară întinsă chimia analitică în diverse direcțiuni și printre acestea în Toxicologie. La Institutul Medico-legal, am avut onoarea a fi mai întâi ajutorul Domniei-Voastre apoi succesorul, în locul de *Chimist Legist* pe lângă Tribunale.

Problemele dintre cele mai complexe, puse de Justiție, v'au format convingerea că o deslegare mai luminată a lor, mai utilă justiției și științei, trebuie să fie făcută de un chimist care să fie în același timp și farmacist. S'ar părea o exagerare această afirmație, care ar avea nevoie de dovezi. Aceste dovezi sunt nenumăratele amestecuri de medicamente, sunt otrăvurile sub diverse forme farmaceutice care constituiesc câmpul de experiență al chimistului legist și numai acela care s'a găsit în fața unor asemenea preparațiuni, complexe poate judeca până la ce punct este necesar să fii și farmacist pentru a face *chimie legală*.

Cu aceste intenții ați dat impulsul chimiei toxicologice în învățământul farmaceutic. Tot în domeniul chimiei legale ați pus o pasionată stăruință în descifrarea problemelor puse de justiție cu privire la petele de sânge și ați mers în Germania pe compt propriu în laboratorul prietenului D-voastre *Dr. Ulenhut* pentru a experimenta metoda propusă de acest autor, care-i permitea să afirme dacă urmele de sânge dintr'o pată, de pe obiectele din jurul unei crime,

erau sau nu făcute cu sânge de om. Ați afirmat cel dintâi în țară rigurozitatea acestui examen, cu atâta convingere în cât ceilalți experți cât și Tribunalele câștigaseră la rândul lor convingerea deplină în concluziunile pe care adesea le-am semnat împreună, iar judecătorii noștri, minunați de serviciile imense pe care chimia le aducea justiției, începuseră chiar să ne întrebe dacă sângele de om, din pete, nu provine de la individul X sau Y, trimitând în același timp la analiză și din sângele acestora!

Reamintesc acele vremuri scumpe Domniei-Voastre, ca și mie, fiindcă acolo, la acea dată, în laboratorul din podul Morgei orașului, timp de 15 ani, ați lăsat fără îndoială și o parte din sănătatea Domniei-Voastre, sacrificii închinat, de o parte unor lucrări de cea mai mare răspundere, iar de alta pasiunii științei ce profesăți. Cu toate că acele organe cadaverice asupra cărora trebuia să lucrăm, erau așa de puțin atrăgătoare, era totuși ceva care ne chema neîncetat la morga orașului, era munca neobosită a unui alt realizator de rasă, sursă de energie, de imbold la lucrul științific, ale Directorului acelui Institut, el însuși farmacist, fratele D-voastră mai mare, care ca și D-voastră a trebuit să cerșească toată viața sa fiecare cărămidă care constituie azi *Institutul Medico Legal*, care-i poartă numele, de reputație mondială și care face cinste țării noastre.

Extinzând aplicațiile chimiei analitice, ați căutat să dați un reazim științific problemelor puse de justiție *Grafologiei* și ați reușit prin numeroasele expertize și publicații asupra falșurilor în scripte, să arătați Justiției că Grafologia nu este o ghicitoare și că concluziile expertului trebuie să fie rezultat al experiențelor și observațiilor științifice.

O altă înfăptuire pentru care vă datorăm o recunoștință deosebită este aceea de a fi introdus în învățământul nostru *chimia*

biologică. Fără îndoială că puțini oameni de știință au putut prevedea acum 25 de ani importanța și dezvoltarea pe care o va lua chimia biologică. Printre aceștia, din fericire pentru învățământul nostru, ați fost și Dvs. Pe de o parte un număr considerabil dintre medicamentele de azi sunt diverse produse biologice, iar pe de altă parte înțelegem ca farmacistul să fie la dispoziția medicului și bolnavului, atât cu medicamentele sale cât și cu analizele de lichide patologice, pentru a ușura stabilirea diagnosticului, și aceasta mai ales în centrele unde nu se află laboratoare organizate și unde un chimist pur nu ar putea trăi cu laboratorul său numai din asemenea analize.

În laboratorul de chimie analitică se făceau analize biologice încă de prin 1900, iar în domeniul chimiei biologice Domnia-Voastră ați început cercetări personale pe la aceeași epocă, controlând mai întâi cercetările lui *Tudichum* asupra compoziției creierului și ați continuat apoi cercetări personale de cea mai mare însemnătate asupra constituției și rolului *cholesterolului* în organism, substanță care v'a atras o binemeritată atențiune și asupra căreia ați făcut și o conferință în fața Societății de Chimie biologică din Paris în 1927.

Tot, în Laboratorul de chimie analitică ați dat impulsul unor lucrări și teze de doctorat în domeniul acestei ramuri a chimiei, astfel în cât ea s'a înfrățit cu celelalte științe farmaceutice și ocupă un loc important în programul învățământului nostru.

Astfel desfășurată în diverse direcțiuni, activitatea Domniei-Voastre, v'a atras numeroase distincțiuni binemeritate, în țară și în străinătate, care au făcut cinstire și învățământului căruia aparțineți.

Academia română v'a ales *membru corespondent* al său, Uniunea

internațională de chimie, *vice președinte*, Societatea de chimie biologică din Londra și societățile de chimie din Franța și Polonia va ales ca *membru de onoare* al lor și atâte alte societăți de chimie din lumea întreagă vă contează ca *membru activ* al lor.

Scumpe Maestre,

Preocupările Domniei-Voastre asupra soartei acestui învățământ, au mai avut un obiectiv esențial, acela de a consitui un învățământ aparte, o *Facultate de Farmacie*, de sine stătătoare.

De și refăcuseți regulamentul și cu toate că încorporaseți și organizaseți învățământul nostru ca secțiune în Facultatea de Medicină, totuși, era un contrast izbitor între învățământul din alte țări mai înaintate, — ca Franța și Germania — și cel din România.

În Franța, erau acele școli superioare speciale, instituții de înaltă cultură științifică, printre care cea din Paris, cu o tradiție glorioasă, era și este și azi o pepinieră din care Sorbona și-a recrutat profesori iluștri ca *Berthelot*, *Moissan*, *Jungfleisch*, etc.

În Germania, învățământul farmaceutic de și avea o altă structură, fiind înglobat în Facultățile de Științe sau Filozofie, avea la bază ca și azi acele institute farmaceutice admirabil înzestrate pentru cultura completă a elevilor, științifică, tehnică și profesională.

Văzuseți de aproape ce servicii imense aducea Franței și Germaniei acest învățământ, tocmai prin aceea că era specializat, pe lângă că era bine înzestrat și v'ați convins că, organizat conform nevoilor și aspirațiilor sale, învățământul farmaceutic poate aduce și României servicii de același ordin.

La noi în țară învățământul farmaceutic avea numai trei ca-

tedre speciale, cu o zestre neînsemnată, iar toate celelalte cursuri erau urmate de studenții farmaciști în comun cu studenții dela Facultățile de medicină și științe. Aceasta constituia o gravă insuficiență, căci acele discipline nu se potriveau învățământului nostru și nici nu erau predate pentru noi. Chimia generală, Botanica, Fizica, erau cele elementare, suficiente pentru studenții în medicină, dar nu și pentru studenții în farmacie. În fine, Farmacologia care în învățământul medical este o farmaco-dinamie, în cel farmaceutic trebuie să fie mai mult o chimie vegetală, mai ales azi față de tendințele terapeutice moderne. Ați ridicat atunci o problemă din cele mai importante și ați arătat că acea situație nu mai poate continua. Și ați propus atunci două soluțiuni: sau acest învățământ să fie înglobat, în Facultatea de științe unde unele discipline sunt identice cu cele necesare farmacistului și constituirea unui învățământ chimico-farmaceutic sau înființarea unei Facultăți de Farmacie, aparte.

De și azi noi ne aflăm pe o poziție admirabilă, constituiți în Facultate, totuși, nu putem să nu ne spunem obiectiv părerea că s'a făcut o eroare gravă și un rău serviciu Statului împiedecându-se realizarea propunerii Domniei-Voastre de a organiza un învățământ chimico-farmaceutic așa cum el există în multe Universități streine căci licențiații în științe puteau ușor deveni în acelaș timp și licențiați în farmacie, iar acești chimiști și farmaciști, prin cultura lor întinsă, ar fi adus servicii imense țării.

Ideia era admirabilă și dacă înfăptuirea a fost împiedicată, de sigur că nu Domnia-Voastră aveți răspunderea.

Ne izbutind în această direcție ați propus prin 1913—1914 înființarea unei Facultăți aparte.

Această idee vă preocupă de multă vreme și ați susținut-o în Congresul internațional de Farmacie din 1900. D-l *Crinon*, secre-

tarul general al aceluï congres, în darea de seamă a desbaterilor spune:

Monsieur Minovici prononce une vibrante allocution; il rappelle les noms glorieux qui, dans les sciences, ont illustré la pharmacie et dont les nobles figures décorent la salle des actes de l'école de Pharmacie de Paris.

Il revendique, pour les pharmaciens, le titre de docteur, amplement justifié par des études élevées exigées d'eux dans tous les pays. Il prie instamment l'assemblée de formuler un vœux tendant à la transformation des Ecoles en Facultés autonomes, délivrant aux pharmaciens le diplôme de docteur. Le vœux suivant est adopté ensuite, que les études soient faites, dans des facultés autonomes et soient sanctionnées par le titre de docteur.

În țara noastră însă vi s'au opus argumente, pe care nu le putem califica de cât ridicule, așa cum de altfel le ați calificat Domnia-Voastră înșivă prin presă, în polemica la care ați fost provocat.

Ați înfăptuit totuși această Facultate de Farmacie în 1923, grație concursului unui mare Român și om al școalei, căruia cultura neamului românesc îi datorește desvoltarea și propășirea sa, D-l Profesor Dr. C. Angelescu, Ministrul instrucțiunii publice de atunci.

Timp de zece ani v'a trebuit să stăruiti și să documentați autoritățile asupra acestei nevoi și asupra binefacerilor care se pot obține în interesul general, prin organizarea unei Facultăți de Farmacie. Aproape zece ani de stăruință, de răbdare, de persistență tenace, pentru a înfăptui această Facultate, iată o caracteristică a spiritului Domniei-Voastre realizator.

VIII

Scumpe Maestre,

Dacă nu ați făcut studiile farmaceutice ați devenit totuși cel mai strălucit farmacist din țara noastră, căci prin impulsul Domniei-Voastre acest învățământ a renăscut și prin stăruința Domniei-Voastre s'a refăcut în Facultate de Farmacie. Ați pus bazele acesteia ca *prim Decan* al său și lăsându-ne o moștenire scumpă v'ați îndreptat activitatea în domeniul chimiei pure, fiind chemat *Profesor de chimie organică* la Facultatea de științe, în locul ilustrului vostru maestru *Dr. Istrati*. Vă suntem recunoscători cu atât mai mult cu cât ați consimțit să continuați a fi membru în Consiliul Facultății noastre și sfaturile și concursul cu care ne onorați ne sunt din cele mai prețioase. Nici nu ne putem închipui o despărțire căci pe ogorul acestui învățământ ați desfășurat elanul tinereței. Și dacă sora mai înstărită, Facultatea de Științe, nu ar lua în nume de rău, ași adăoga că a noastră a fost prima iubire și este în firea oamenilor ca aceasta să ocupe și primul loc în inima Domniei-Voastre.

Înainte de a încheia vă suntem datori o scurtă dare de seamă, căci este în rostul solemnităților ca odată cu darea onorului, să se dea și un raport.

Noi continuăm pe drumul luminat pe care ni l'ați deschis și căutăm prin toate mijloacele de care dispunem să menținem și să dezvoltăm un învățământ științific, pentru a da farmacistului o cultură științifică generală, tehnică și profesională, cât mai întinsă și mai completă, grație căreia să-și poată îndeplini rolul său multiplu și să fie factor de lumină și progres în diversele părți ale țării unde își exercită profesiunea.

În primul rând, înțelegem ca farmacistul să poată îndeplini un rol social, fiind la dispoziția permanentă a bolnavului cu medicamentele sale și la dispoziția medicului cu analizele sale și să garanteze prin cultura sa științifică activitatea acelor medicamente, căci această activitate nu este de cât un echivalent al proprietăților fizico-chimice ale acestor substanțe. În al doilea rând, înțelegem să menținem în acest învățământ caracterul său politehnic tradițional, pentru ca farmacistul să-și îndeplinească și în țara noastră rolul pe care îl îndeplinește în alte țări, rolul de factor productiv în economia națională, căci suntem convinși că Farmacia poate da țării acest concurs de care se simte nevoie mai ales în vremurile în care trăim. Căutăm astfel să îndreptăm spiritul farmacistului către întreprinderea productivă, iar nu către funcționarism.

În fine, credincioși acelorasi vechi tradiții ale Farmacii, nu pierdem un moment din vedere al treilea rol, cel științific, și contribuția științifică pe care farmacistul trebuie să o aducă înaintării științelor, căci neenumăratele amestecuri, combinațiuni și analize ce el face neconținut, sunt cea mai bogată sursă de experiențe și observațiuni. În această ordine de idei și pentru a da contribuția sa, Facultatea noastră proiectează înființarea unei *Societăți de științe farmaceutice*.

Dar toate acestea, o știți mai bine de cât noi, se pot înlăptui numai în Laboratoare bine înzestrate, care cer fondurile necesare.

Pentru a economisi aceste cheltueli și mai ales pentru a uni și mări forțele noastre, am propus centralizarea învățământului la Facultatea de Farmacie din București, suspendându-l dela Universitățile din Iași și Cluj, unde există numai câte un profesor pentru farmacie și unde complectările cu catedrele necesare sunt așteptate încă dela înființare dar care, suntem convinși, nu se vor face nici odată.

Toată lumea a aprobat propunerea noastră și ne-a încurajat în această direcție. Insuși D-l Prim-Ministru și Ministru al Instrucțiunii, D-l Prof. Iorga, Rectorul Universității din București a apreciat cu bună voință cererea noastră. Cu toate acestea, centralizarea a fost împiedicată spre marea noastră mâhnire și s'a făcut astfel un rău serviciu țării. Nu este locul să examinăm mai amănunțit motivele noastre, însă vă asigurăm că luând ca exemplu activitatea Domniei-Voastre, nu vom înceta un moment să dovedim nevoia și binefacerile acestei centralizări, căci nu este vorba de nici un interes personal, ci din contră numai de interesul general al țării.

Căutăm în fine, Scumpe Maestre, să dezvoltăm activitatea noastră în cadrul aceluia crez care v'a fost călăuză în toată activitatea Domniei-Voastre, după cum a fost și călăuză atâtor idealști realizatori, admirabil exprimat de marele *Pasteur* prin următoarele cuvinte pe care le-ați citat uneori: «*fericit cel ce poartă în sine un ideal și care i se supune*».

Iată scumpe maestre motivele care ne-au determinat a vă ruga să primiți titlul și această diplomă de *doctor honoris causa*, al Facultății de Farmacie.

Dacă expunerea mea a fost, poate prea lungă, veți conveni cu mine că vina nu este întreagă a mea ci și a Domniei-Voastre, căci îndelungată și spornică v'a fost activitatea.

Și pentru a termina, îndrept ruga mea către Atotputernicul către care știu că sufletul Domniei-Voastre pios își reazimă privirile și speranțele, rugându-l să vă hărăzească cel mai scump dintre bunurile pământești, — sănătatea.

CUVÂNTAREA

DOMNULUI PROFESOR DR. ȘTEFAN MINOVICI

*Domnule Decan și Stimați Colegi,
Doamnelor și Domnii mei,*

Țiu mai întâi a mulțumi D-lui Ministru al Instrucției și Rector al Universității, pentru delicata sa atențiune. Cuvintele sale mă ating cu atât mai mult cu cât vin din partea aceluia care întruchipează expresiunea cea mai înaltă a Cărturarului Român.

Starea sănătății mele nu-mi permite de a împodobi festivitatea de astăzi cu acel elan de însuflețire cu care împodobeam odinioară atâtea adunări și serbări închinat cauzei farmaciei române. E greu unuia, care dela vârsta de 18 ani și până astăzi, aproape o jumătate de veac, să se poată împotrivi uzurii unei vieți neîntrerupte de laborator.

Dacă în cuvântarea Dv., Domnule Decan, ați schițat o epocă a istoriei farmaciei române, punând-o în legătură cu activitatea mea din învățământul farmaceutic, să-mi fie permis de a vă răspunde prin a schița, care mi-a fost și îmi este concepția de ceea ce trebuie să fie farmacistul, profesiune atât de înrudită cu a mea, concepție

de care am fost călăuzit în toată activitatea mea, depusă pentru cauza farmaciei românești.

Știam bine, deși nefiind farmacist, că venind în mijlocul vostru, pe lângă știința ce trebuia să aduc, aveam și datoria de a pune umărul pentru ridicarea profesiunii voastre, începând mai întâi cu reorganizarea învățământului, cu ridicarea nivelului cunoștințelor, cari la acea dată erau cu totul insuficiente. Eram deja inițiat de rolul și știința farmacistului căci veneam dintr'o țară cu un trecut glorios al farmaciei, și unde, în capitala ei — Berlinul — în institutul de chimie al marelui maestru *Fischer*, am putut să apreciez și sufletul și cultura farmacistului care cot la cot, la aceeași masă, lucram pentru desăvârșirea cunoștințelor noastre, și a cărui cultură, bogată și variată nu am întâlnit-o la nici un alt profesionist; căci în farmacist descopeream și pe chimistul și pe fizicianul și pe naturalistul și pe medicul, într'un cuvânt pe enciclopedistul, pe *homo scientiarum*.

Eram convins, reîntors dela studii, după cum sunt convins și astăzi că țara noastră atât de încercată sub raportul stării rele sanitare va găsi în farmacist un factor de cea mai mare importanță socială, căci în imposibilitatea ei de a susține un cât mai întins corp medical, oficinele farmaciștilor răspândite în cele mai ingrate regiuni, rămâneau singurele focare de cultură pentru răspândirea cunoștințelor de medicină și igienă.

Marile țări din Apus, convinse de menirea farmacistului, i-a deschis larg porțile universității. Organizat în facultăți autonome, ori colegii, ca în *Franța*, *Spania* și *Anglia*, sau în institute farmaceutice ca în *Germania* și *Austria*, atențiunea ce s'a acordat pretutindeni învățământului farmaceutic, e însuși evidențiată prin clădirile monumentale în care se găsește adăpostit. *Franța* stă astăzi, din